

NAŠA MOČ

GLASILO
SLOVENSKEGA
DELAVSTVA

Izhaja vsak
petek.

Uredništvo in
upravnništvo v
Kopitarjevih ulicah
št. 2.

Na očnina znaša:
celoletna . . . K 3.—
poluletna . . . „ 1.50
četrtna . . . „ 0.75
Posam. št. „ 0.10

Štev. 28. V LJUBLJANI, dne 14. junija 1907. Leto II.

vedlo, kje in s katerim vlakom se pripeljete, in tudi radi prenočišč bomo prosili imena in primke udeležnikov. Več in natančneje se bo v časnikih in v vabilih slavljem društvom naznanilo. Torej, dragi tovariši, in prijatelji krščanskega delavstva, dne 14. julija na svidenje!

Kakor otroci.

Prav kakor otroci, ko se igrajo, se nam zde sedanji liberalno kapitalistični mogotci. Nevednost in nerodnost je njihov glavni znak, kadar govore o socialnem delu na korist delavskemu stanu.

Eden novoizvoljenih ljubljanskih občinskih očetov je predlagal v občinskem odboru, da naj se skrbi za delavska stanovanja. Njemu sicer to ni veliko mar in tudi ne ve, kako bi se to naredilo, a ker je baje zastopnik delavcev, mora tudi za delavce nekaj storiti, če ne več, jim vsaj nametati kaj peska v oči.

Zanimivi so bili obrazi ob tem predlogu. Od župana do zadnjega odbornika so stali gospodje brez sveta in ni ga bilo, ki bi odprl svoja modra usta in povedal, kako naj se delajo delavska stanovanja. Pač, oglasil se je gromeči Elija in povedal, da delavci ne plačujejo redno najemnine. Seveda je pozabil povedati, da take najemnine pri taki plači ne morejo plačevati in pozabil je, da je prvi pogoj rednega plačevanja — poštena plača. Kdo bo tudi na vse mislil? Saj človek nima časa, posebno tak ne, ki hodi na kako štajersko grajščino uživati »družinsko« srečo, ko se naveliča ljubljanskih sladkosti.

Pa pustimo otroke. Na podlagi podatkov si oglejmo, kako drugje skrbe občine za delavska stanovanja.

Mnogo občin zida hiše na občinske stroške, da dobe v prvi vrsti mesni delavci dobra stanovanja. Stanovanja so mala in oddajajo se za malo najemnino. Le toliko, da se denar obrestuje. Navedimo vzglede: V Düsseldorfu je leta 1899 občina zidala 150 stanovanj (dve, tri ali štiri sobe), Schweinfurt 1898 75 stanovanj, Emden 1899 200 stanovanj itd. Te občine so vzele denar na posodo in zidale delavske hiše.

»Zverina si, da veš, kaj tako delaš z živaljo? Deset let si vozil z njim v Trst, zdaj pa imaš. Čakaj, da pride Neža, ta ti pokaže.«

»Tiho bodi! Kar je, to je. Če crkne, pa naj. Ali ga jaz silim? Pomagaj rajši in ne vpij! Ali imaš kaj tobaka?«

Štefan je klečal poleg glave in jo privzdigoval. Jež mu je silil tobaka v gobec, ali konj ni maral zanj.

Ženam in otrokom se je smilila žival in opazovali so jo z žalostnimi pogledi.

»Kako dobra živalica!«

»Škoda, soseda! Veliko jajec in masla je zvozil Štefan v Trst.«

»Zvesta žival, soseda. Deset let je služila v zimi in vročini.«

Tedaj je prišla po vasi Štefanova žena Neža. Čula je bila, kaj se je zgodilo in je prihitela s polja.

Druge občine pospešujejo zasebno zidanje delavskih hišic. Tako n. pr. je bavarsko mesto Lambrecht leta 1897 in 1898 vzelo na posodo 50 tisoč mark po tri in pol odstotka in jih posodilo delavcem in malim obrtnikom po dva in pol odstotka, da si naredijo lastne hišice. Lambrecht ima le 4000 prebvalcev, a pametne občinske odbornike.

Da se delavskih hišic zopet ne polasti kapitalistična špekulacija, in jih taki špekulantje, kakor jih je nekaj v ljubljanskem občinskem odboru, ne pokupijo, nekatera mesta nočejo prepustiti delavskih hiš popolnoma iz rok. To se godi na ta način, da občina kupi mnogo sveta in ga potem ne proda delavcem, ampak ga da le v najem, da zidajo na njem hišice. Ta način cvete posebno na Angleškem. Seveda, kje so naši občinski odborniki kaj slišali o »Erbenvertragu« in vendar je zidanega na ta način pol Londona.

Druge občine pa podpirajo delavska stavbna društva. Ta so dvojna. Ali delavec dobi svet in hišo ali pa obdrži društvo svet in je delavec le hiša. Na ta način društvo samo nad seboj pazi, da umazani špekulantje ne pokupijo hišic. Na Nemškem je bilo že pred par leti 111 stavbnih društev s skupnim zemljiščem.

Kako pa občine podpirajo ta društva? Solingen, Lenep, Remscheid in druga mesta ob Renu garantirajo društvom za dolgove. Seveda dobe potem društva kredit bolj po ceni.

Nekatere občine naredijo ob delavskih hišah zastoj trotoarje, speljejo vodovod in kanalizacijo.

Zopet drugod vzame občina precejšnje število delnic, ker se zaveda, da je občina prvi delodajavec.

Da, prvi delodajavec je občina in tudi najbolj vzgledni delodajavec mora biti. Drugi zasebni podjetniki morajo imeti občino vedno za vzgled, glede delavske plače, delavnega časa, delavskih stanovanj in družega. To je socialna naloga vsake občine!

Pri nas je ravno nasprotno. Tako nazadnjaškega delodajavca ni na Kranjskem, kakor je ljubljanska občina. In druge občine po naših krajih ji sledijo z lepim vzgledom.

Občina dobiva od delavcev dohodke, a ne zmeni se zanje nič. To opažamo po vseh naših delavskih krajih. Spraviti v te občinske za-

»Kaj si pa delal z živaljo, ti Neboditrebca? Napil si se in si podil v tej vročini. Poznam te, le čakaj. Zdaj boš vozil sam v Trst.«

»Saj bom, Nežika. Pa ne jezi se, no! Če crkne, pa naj! Saj veš, kaj je rekel potrpežljivi Job: »Bog je dal, Bog je vzel«. Ne bo več dolgo molil jezika, kmalu bo po njem.«

»Uboga žival!«

»Ubila bi te, veš, tako sem jezna.«

Otroci so gladili konja po grivi, žene so stikale glave in ga drgnile po životu.

Brcnil je še parkrat z nogami, potem se je pa stegnil. Ni ga bilo več.

»Kaj bo zdaj?« je zajokala Neža in vsem se je storilo milo pri srcu. Otroci so pa jeli vlačiti konja za rep, za grivo, ušesa.

(Konec prihodnjic.)

Bratska društva.

Dne 14. julija t. l. se bo slovesno blagoslovila zastava »Katoliške delavske družbe« v Idriji. Bratska društva in posamezniki se že sedaj opozarjajo na ta za našo tukajšnjo organizacijo velepomembni dan ter jih že sedaj prijateljski vabimo, da se v čim večjem številu udeležijo te slovesnosti. V kratkem objavimo natančni spored.

»Katoliška delavska družba«
v Idriji.

× × ×

Idrija. Delavec nam piše: Dne 14. julija bomo imeli člani »Katoliške delavske družbe« slovesni dan. Blagoslovili bomo namreč svojo zastavo. Dolgo let se je vlekla želja, da bi si napravili svoj prapor in dne 14. julija se bo naša želja uresničila. Z nekakim ponosom pišem Vam dragi prijatelji in tovariši delavci to novico, ker bo imelo najstarejše »Katoliško delavsko društvo« tudi svojo zastavo. Zato pa Vas, dragi tovariši in prijatelji delavstva, najiskrenejše vabimo, pridite v obilnem številu s svojimi prapori na naše slavlje. Zveza je res slaba, ker nimamo železnice, a zato se ni treba nobenemu strašiti. Preskrbeli se bodo vozovi, da ne bodo imeli udeležniki nikakih neprijetnosti. Samo naznanil bomo prosili, da se bo za gotovo

Ivo Česnik.

Historija o crknjenem konju.

To je čisto navadna historija, ki se dogaja zjutraj, opoldne in zvečer v Vodmaškem predmestju ali v tistem gorskem Zakotju Ljudje hodijo po poti in gledajo v tla ter opazujejo morda mrhovino ob cesti.

Tako se je zgodilo nekoč v naši vasi, da je crknil Blaževemu Štefanu konj. Pravili so, da ga je Štefan preveč podil, zato so se mu stekle ure. Prav sredi vasi se je zgrudil in začel težko dihati, oči so mu okrvavele; iz gobca mu je lezla umazana penasta slina.

Bilo je poleti v hudi vročini. Prihitele so ženske in otroci in jele polivati konja po hrbtu in glavi. Tudi čevljar Jež jo je prikuril po vasi in od daleč upil na Štefana:

stope vsaj manjšine, ki bodo klicale sedanjim posestnikom vedno v spomin dolžnosti občine do delavstva, to mora biti povsod naša naloga.

Ljubljanskemu županu pa nazadnje še dober svet. Ker Slovenci še nimamo pripravne knjige o takih stvareh, naj naš gospod župan naroči v kaki ljubljanski knjigarni toliko izvodov knjige: Damaschke, »Gemeindepolitik«, kolikor ima občinskih odbornikov. Tudi nase naj ne pozabi kupiti en izvod. Stane le 1 K 80 h. Še nikdar se niso občinski stroški ljubljanske občine tako dobro obrestovali, kakor bi se ti. In potem naj zapove, da morajo vsi občinski odborniki knjigo v enem mesecu prebrati. Kdor je ne bo prebral, bo kaznovan po srednjeveškem pravu — s palico!

To je naš svet in edini, ki bo imel uspehe pri teh gospodih, ker z otroci se mora postopati — otročje.

Med knjigami.

Čas. Znanstvena revija. L. I. Zvezek VI. Uredniki dr. Grivec, prof. Jarc, dr. A. Ušeničnik. Več kot pol leta je preteklo, odkar izhaja naslednik »Katoliškega Obzornika« — »Čas« in že se je trdno vkoreninil. Sedanja številka se častno pridružuje prejšnjim. Naš znani F. Terseglav razpravlja v obširnem članku o nedavno umrlem velikem pesniku tretje Italije, »Giosue Carducciju«, dr. Grivec, dobri poznavalec cerkveno-kulturne zgodovine, zlasti dobe unije in združevalnih poizkusov med rimsko in pravoslavno cerkvijo, priobčuje I. del večje razprave o »Ivanu Groznom« in njegovih odnosih do Rima, naš marljivi dr. A. Ušeničnik pa razmotriva o »Katoliškem modernizmu«, ki se sedaj posebno javlja po Italiji, kjer razširja modernokatoliške ideje pisatelj Fogazzaro. Sledita še »Obzor«, kjer Dostal opisuje »Baziliko akvilejsko«; potem odstavka »Nove knjige« in zanimivi »Listek«, kjer med drobižem najdeš mnogo zanimivega in poučnega, začrtanega v kratkih potezah. Ako bo »Čas« zbiral tudi socialnopolitiško gradivo in bodo njegovi sodelavniki jeli obdelovati tudi to stroko iz znanstvenosplošnega stališča, se bo ta znanstvena revija, okoli katere so zbrani naši najboljši umi, še bolj razširila in osredotočila v sebi vse naše težnje. Prvi namen »Času« bodi sedaj vplivati izobraževalno in tako pronikniti v vedno širše mase. Kajti potrebno je tako glasilo, ker naše dnevno časopisje vsled svojih vedno rastočih informativnih nalog ne more več zmagati vsega in mora prepuščati znanstveno obdelovanje in poglobljenje naših kulturnih načel izključno znanstveni reviji. Sicer pa že imamo zagotovilo, da bo »Čas« intenzivno jel gojiti tudi socialno vedo. Toplo ga priporočamo našim somišljenikom z željo, da bi ohranivši svojo temeljitost, postal vedno bolj raznovrsten in vsakemu izobražencu na Slovenskem neobhodno potreben.

Prometna zveza.

Zadnji odloki železniškega ministrstva. Železniško ministrstvo je izdalo 30. m. m. odloke glede na stanarine uradnikov in o prispevkih uradnikom najnižjih štirih kategorij. Nadalje je izdalo tudi nova določila glede na ureditev plač in pa glede na napredovanje v službi poduradnikov in služabnikov na avstrijskih državnih železnicah. S temi odloki se bomo bavili še obširneje.

Judje in socialni demokratje. Kadar očita mo našim rdečim tovarišem, da so judovski hlapci, nas ti vselej zavračajo, češ, da to ni res in prično včasih še sami izpuščati zabavljice na jude. Da se prav spozna »delavski« značaj in pa judovsko hlapčevanje socialne demokracije, evo vam imena novoizvoljenih socialnodemokratskih poslancev judov. Ti-le so: dr. Adler in dr. Ellenbogen na Dunaju, dr. Verkauf v Falkenau, dr. Morgensern v Sternbergu, Leo Freundlich v Moravski Krasnigori, Gustav Kohn v Nikolajem, Adolf Glaser v Frankstadtu, Henrik Beer v Duksu, Dominik Löw v Karlovih varih, dr. Czech v Freiwaldu, Arbeitel-Donnerkal v Tešinu, Jakob Brod v Radavcu, dr. Diamand v Lvovu, dr. Sigi Marek v Krakovu, dr. Maks Steinfeld v Przemyslu, dr. Salo Schorr v Kolomeji, Samuel Häcker v Drohobyczu, dr. Löwenberg v Brodyju, dr. Daniel Gross v Bjali.

Ljubljana državni kolodvor. Zahvaljujem se društvenemu vodstvu, ker se mi je hitro iz-

plačala vsota 200 kron in za izraženo mi sočutje. — Mihael Legat, nadizprevodnik.

Voditeljem krajevnih skupin in plačilnic. Za mesec maj 1907 naj se poberejo prispevki za sledeče smrtne slučaje: 1. Ivana Prevalnig, Dunaj, 2. Katarina Obtutowicz, Itzkany, 3. Iv. Schneider, Bregenc, 4. Apolonija Križaj, Ljubljana, j. k., 5. Roza Schlosser, Korneuburg, 6. Vencel Kandel, Dalaas, 8. Vencel Rehak, Dolna Tuzla, 9. Marija Rozina Ebster, Schwarzach-S. Veit, 10. Jožefina Pichl, Bischofshofen, 11. Avgustin Scherer, Dunaj, Maclajnsdorf, 12. Jožef Uberreich, Solnograd-Itzling, 13. Katarina Alterburger, Wörgl, 14. Barbara Arlov, Botsanski brod, 15. Janez Wienroither, Frankenmarkt. — Smrtnih slučajev je 15, za vsak slučaj 5 vinarjev. Plačati mora torej vsak član 75 vinarjev.

Ljubljanskim in okoličanskim članom »Prometne zveze«! Širijo se laži, da »Prometna zveza« ne izplačuje mrtvaških odpravnin. Centrala izplača v vsakem po pravilih opravičenem slučaju mrtvašnico. Seveda pa centrala ne more izplačati mrtvašnice, ako prizadeti ni bil že eno leto član društva. Takega nepravilnega postopanja bi odbor ne mogel zagovarjati pri najboljši volji. Mrtvaška odpravnina je uvedena že več let in se je izvrstno obnesla. Vsi napadi glede na mrtvaško odpravnino so izmišljeni. Prosimo, naj se nam naznanijo vsi razširjalci omenjenih lažij, da jih izročimo sodišču.

Poziv glavnemu ravnateljstvu južne železnice. Vsi delavci, ki delajo na zgornji progi (Oberbau) južne železnice, prosijo, naj glavno ravnateljstvo že enkrat uvede plačilne listke. Gotovo ni pretirana zahteva, da delavec natančno ve, kaj da zasluži in kaj da se mu odtegne. Pri vsakem drugem obratu dobi delavec plačilni listek, samo pri južni železnici ne. Upamo, da kmalu uvedejo plačilne listke.

Med brati in sestrami.

Idrija. Novi socialnodemokratski državni poslanci nameravajo menda predlagati za odpravo § 14. No, kako so si nasprotni z voditeljem naših socialnih demokratov, debelim Tončikom. Naš Tončiko je pa popolnoma za § 14. Pri občinski seji dne 11. novembra 1906 je predlagal neklerikalni odbornik Bähler, naj se odslej skliče vsak mesec občinska javna seja, kar se je tudi sprejelo, sedaj je pa preteklo že pri nas skoro tri mesece, ko ni bilo nobene javne seje; vlada le § 14. in naš potrpežljivi Tončiko molči, seveda ker je on občinski svetovalec, tako bi bili tudi socialnodemokratski državni poslanci za § 14., ako bi bili oni ministri.

Iz Idrije. Dne 20. aprila t. l. so socialni demokrati na shodu našemu tovarišu Lapajnetu očitali, da po krivici dobiva od rudnika provizijo. Radovedni smo, kaj bodo socialnodemokratski odborniki bratovske skladnice rekli, kadar pride na sejo bratovske skladnice predlog za provizijonirati neki njih sodrug, ki že naprej vedo, da jo namerava potem pobiksati v Ameriko.

V Idriji se je vendar dobil prostor za eno javno stranišče. Neká odlična in za kaj takega izvolhati kompetentna oseba se je izrazila, da naj se podere kapelica sv. Janeza, ter naj se istotam postavi javno stranišče. Daleč so že prišli liberalci z njih učenostjo, samo vlade jim manjka.

Idrija. Sedaj na delo za izobrazbo ljudstva! Tako opozarja Protikristjan v svojem lističu »Naprej« svoje somišljenike. Izprevidi namreč že sam, da so res potrebni poduka v marsičem. Da so ga potrebni zlasti v omiki, to pritrjujemo tudi mi. Pokazali so se že mnogokrat, osobito pa se kažejo sedaj nekaj časa sem prav neumestno. Obnašajo se res nekateri slabše, kakor kaki štirinogati kmečki varuh. Nekaj enacega so pokazale neke osebe iz Kristanove bande tudi v nedeljo, dne 26. maja, ko so se izletniki Katoliške delavske družbe vračali iz Cerkena proti domu. Kljub dostojnosti, ki je vladala od naše strani na nekem vozu, so vseeno vpile po Tončikovem sistemu izobražene osebe za njim. Izzivale so javkajoč še po bridki izgubi pri sedanjih državnozborskih volitvah. Metla, ki jih je v resnici pošteno pometla, jim še ne gre iz spomina. Torej lepi, pa tudi še ne dovolj izobraženi Tončiko, urno na delo za izobrazbo, da bodo dostojni ljudje preje imeli pred vašo neomikano gardo po cestah in po javnih lokalih mir.

Iz Idrije. Surovost naših socialnih demokratov se je pretečeni teden tudi pri nas pokazala v pravi luči. Med rudarjema Petrom Ferjančičem, znanim surovim socialnim demokratom, in Janezom Klemenčičem prišlo je do debate radi praznovanja prvega majnika. Klemenčič, dasi ni pristaš klerikalne stranke, je bil mnenja, da je praznovanje prvega majnika le demonstracija socialnodemokratske stranke ter da je pametneje, ako delavec ta dan dela in si nekaj prisluži. To govorjenje seveda vseskozi surovemu Ferjančiču ni ugačalo, ampak ga je tako razkačilo, da je kakor divji planil na zraven stoječo Klemenčičevo ženo ter jo vrgel na tla in pričel suvati. Nato se je seveda Klemenčič postavil za svojo ženo ter se s Ferjančičem spoprijel, nato je Ferjančič Klemenčiča parkrat s polenom po glavi udaril s tako silo, da se je zgrudil na tla. Klemenčič ima znatne rane na glavi. Zadeva je naznanjena tukajšnji c. kr. okrajni sodniji. To je uspeh Protikristjanovih naukov, to je omika in svoboda socialne demokracije.

Idrija. Našega debelega Tončiko je propad pri državnozborski volitvi popolnoma zmešal, kar po cesti oprijemlje njemu nekadje že popolnoma znane osebe z besedami: »Ti Sinkovec, kaj pa lažeš okoli čez mene?« Ko se mu nasprotni odgovori: »Kakšen Sinkovec sem jaz?« tedaj šele spozna Tončiko, da ni pravi ter reče, da ne more vse poznati. Tončiku pa svetujemo, da naj si kupi še ene očale, da ne pride z enimi pred sodnijo, ko po cestah ljudi oprijemlje.

Kočevje. V nedeljo se začne prvo vplačevanje članarine. Vse se veseli, da so vsi najboljši delavci priglasili svoj vstop v strokovno društvo. Z nami so tudi mnogi pazniki, katerim je od drugod znana že surovost socialnih demokratov. Vstopilo je tudi že mnogo Hrvatov. Naša knjižnica šeje že 68 dobrih knjig, po katerih bo delavstvo z veseljem seglo, da se izobrazijo.

Kočevje. V Kočevju se čudne reči godijo. Na premogarni imamo pri konsumnem društvu poslovodjo, ki se veliko več peča z lovom in s politikom, kakor s svojim poslom. Večkrat se je izrazil, da bi najrajše vse črne postreljal, kakor se je pa pokazalo, je večina delavstva pri premogovniku krščansko-socialnega mišljenja, črnih, kakor nas nazivajo. Naj nam torej ta gospod razloži, kako se to strinja, da on tako zaničevanim in sovražnim črnim služi in si ne preskrbi druge njemu bolj primerne službe, in priliko za lovca ali pa za pisakača, ker umi tako dobro za črnim iz piščalke piskati. Če prav bi vernemu človeku rajše zaupali, kakor nevercu, nas vse eno njegovo prepričanje ne interesira veliko. Nam je več za to, da ako človek, kateri je od naš odvisen in od nas živi, nas ne žali in proti nam brutalno ne nastopa. Vrč hodi tako dolgo po vodi, dokler se ne razbije, zatoj naj pazi gospodek na svoj go—, pardon jezik. — Čudno je tudi, kam so socialni demokrati iz Kočevja izginili. Pri volitvah je njih Sitar 15 ali 16 glasov dobil, na našo stran tudi niso glasovali, potem so pa morali pomagati kozla za vrtnarja narediti. — Najlepše je pa, kako se nekateri Slovenci, celo taki, kateri se še nemščine dobro naučili niso, v društvo »Südmark« vpisujejo in z veliko odločnostjo za to društvo nastopajo. To se mi zdi tako, kakor bi kmet, katerega hiša gori, k sosedu gasit šel. Eden izmed njih se je celo izjavil, da vse, kar imamo, imamo le od Nemcev. Unicum-prepričanje, dobro da ni veliko tacih norcev.

Socialna demokracija na Goriškem. Grozno bi se varali, če bi menili, da je naša socialna demokracija značajna stranka, na katero bi lahko brez skrbi postavil vzore, da bi jih uvaževala in gojila. Na Krasu je pokazala socialna demokracija, kaj da je. Pokazala se je v tako jasni luči, da si lahko vsakdo, vsak razsoden mož napravi sodbo o te čudni »figuri« novodobnega breznakačaja. Znano je, da je na Krasu s pomočjo dr. Gregorina prišel v ožjo volitev liberalni Štrekelj s kandidatom »Sloge« dr. Petrom Laharnariem. Dasi je že 14. maja volilo lepo število socialnih demokratov za Štreklja, so lepo priliko ožje volitve porabili v to, da so porabili za agitacijo vsa mogoča sredstva, katerih so zmožni le rdečkarji. In tako so ob pritisku rdeče zastave in »konjskega repa« s težavo porinili v državni zbor učitelja Štreklja, katerega je dobil naš slavni Drejc v povračilo za volitve izdanih 30.000 kron. Žalostna jim liberalna majka! Iz tega se dovolj jasno zrcali breznakačnost rdečkarjev. Iz tega se vidi, da socialne demokracije gospodar je alkohol, ka-

terega so liberalni agitatorji pridno razpečevali med volivce, da so iz njih napravili nezavedne zavedne Štrekljeve volivce. Pomisliti moramo, da kogar pijača vlada, ta je za nič. Pomisliti moramo, koliko hudega so rdečkarji že učinili radi svoje neznačajnosti. Zaoril bo na Goriškem bojni klic: Doli z rdečo zastavo! Čas se bliža. Doli s hinavstvom in neznačajnostjo! Doli s »črno« in »rdečo« zastavo!

Sv. Jakob v Slov. Goricah. Veseli nas, da se delavsko glasilo »Naša Moč« vedno dalje širi po naših društvi, kjer ga zlasti ubogi viničarji željno pričakujejo. Koga pa se naj oklebejo, ali socialnih demokratov, ki so pri zadnjih volitvah kar trosili letake po stezah, obljubujoč nam zlata nebesa, če glasujemo proti »Kmečki zvezi«, kakor češki delavci. No, mi smo verni sinovi katoliške cerkve, zato pričakujemo od krščanskih zasopnikov pravice, ne pa od rdečkarjev. Izobraženi smo dovolj, da nas vsak listič ne prevari, da smo vsi udje bralnih in drugih koristnih društev, kjer beremo dobre knjige in časnike. Naša delavska mladina je pri vseh takih prireditvah v prvih vrstah, čeprav se nas veljaki malo boje — ali kaj. Naše viničarke so zadnjič izborna igralce, radi bi Celcerjevo, Ozmečevo, Šrumfovo ter oni dve iz Hlapja še večkrat videli na odru, kjer se človek zavzije prijetnejše zabave, nego v zaduhli šnopsariji. Krčmarji nas že po strani gledajo kot kake nevarne abstinence, pa mi se Julči Nandeta in Matičeka prav nič ne bojimo. Pol litra vina ti že privoščimo, Nande, kot plačilo za špijonažo in blamažo. Si mislil, da boš onemogočil veselico, odvratajoč pevce od nje, pa smo vendarle brez tebe opravili. Če se boš kaj repenčil, te bomo pa že naučili kozjih molitvic, ker vemo, da se javnosti bojiš kot hudič križi. Svetujemo ti, da v cerkvi ne preklinjaš in oslov ne kažeš nasprotnikom proti oltarju, ker take manire te niso v Celju učili. Kako si delal proti slovenski zastavi za tisti polič vina! Res spadaš v ono družbo pri Matiji, kjer se ob nedeljah bere sveti evangelij iz »Štarterca« in celjskih listov. Le hodi še po podpisih za svojo zaupnico, pa boš videl, kaj ti povemo!

Z lastnimi močmi.

Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo v Ljubljani priredi v nedeljo ob osmih zjutraj sveto mašo s cerkvenim govorom dr. E. Lampeta na Rožniku. Po sveti maši sestane »svedrec« pri Čonžku. K obilni udeležbi vabi odbor.

Shod ljubljanskega tobačnega delavstva. Preteklo soboto je sklicalo ljubljansko tobačno delavstvo shod. Na shod sta došla državna poslanca dr. Janez Ev. Krek in Jožef Gostinčar. Poslanca sta prisrčno pozdravila predsednik tov. Alojzij Čatar in pa delavka Brate. Dr. Krek je izvajal: Nobena tobačna tvornica avstrijska ni v tako tesnem stiku z novoizvoljenimi državnimi poslanci, kakor ljubljanska. Tudi tam, kjer so zmagali socialni demokratje. Lahko rečem, da mi vam ne moremo drugega obljubiti, kakor svoje pošteno posredovanje glede na vaše zahteve; uspehi niso v naših rokah. O svojih zahtevah sklepajte sami, in kar sklenete, izročite nam, da bomo zastopali. Mi ne bomo podpirali nobene vlade, ki bi ne sprejela starostne preskrbe. Če odgovori zbornica na vladarjev prestolni govor, bomo zahtevali, da se sprejme v odgovor zahteva o starostni preskrbi. Dolžnost naša pa je nadalje tudi, da ne zaspi misel za starostno preskrbo vdov in sirot. Denar zato se bo dobil tako, da se namenijo za ta smoter carinski prihranki. Načrt je izpeljiv. Sprožena ta misel sicer še ni bila.

Zagotovljena vam je naša pomoč glede na izboljšanje plač. V teh časih, ko priznava vlada sama državnim uradnikom, da žive v slabih razmerah, morajo naraščati delavske plače saj v onem razmerju, kakor plače državnih uradnikov.

Pomoč se zagotavlja tudi glede na sprejem vaših otrok na delo. Krivično je, da morajo stanovati vaši otroci v mestu, ako se sprejmejo v delo in jih ne sprejmejo, če stanujejo zunaj mesta.

Govori se, da ima socialno-demokratska zveza združene vse tovarne. Zveza bi imela takrat resnično moč, ako bi imela res večino delavstva v rdečem taboru. Plačilnica v kaki tovarni, ki ima 100 članov, ne pomeni nič. Socialni demokratje porabijo do 60 odstotkov za agitacijo. Pri nas nismo delali tako. Najvažnejše je, da nastopite združeni kot stan, ki se zaveda. Večje važnosti je to, kakor podpore.

Pojavov zadnjih dni sem vesel. Veselo in častno se mi zdi, da se vojskujem na vaši strani. Vi imate poslance, ki vas niso nič »koštali«. V socialno-demokratskih poslaniških vrstah je pa mnogo drago kupljenih poslancev. Končno pozivlja k slozi in vztrajnosti.

Državni poslanec Jožef Gostinčar naglašava potrebo edinosti med nami. Obeta, da hoče stati, kjer bo potreba, da se brani delavstvo. To je moja dolžnost kot poslanec, ki pripadam sam delavskemu stanu.

Naglašava potrebo, da bi bila kuhinja v tobačni tvornici pod nadzorstvom delavstva. Premog je veljal pred nekaj leti še stot (50 kg) 45 krajcarjev, danes stane že 65 krajcarjev. Zakaj bi ne dobilo tobačno delavstvo premog po režijski ceni, kakor ga dobe železničarji.

Potrebno je, da se skrajša v tobačni tvornici delavni čas. Zakaj bi se ne napravil prostor, kjer bi lahko delavstvo kosilo opoldne. Potrebno je, da se izpremenita bolniška blagajna in zavarovalnica glede na nezgode.

Konečno navdušuje Gostinčar delavstvo za delavsko hranilnico.

Krvoses kapitalizem.

Celje. Glasovi iz cinkarne. V vašem zadnjem cenj. listu nas je neki dopisnik krepko oplazil in lopnil po naših »častljivih« grbah. No, nič ne dé, tu pa tam je dobro zadel, zato mu ne ugovarjamo. Pribijemo pa, da nas je že lepo število za delavsko ali socialno vprašanje vnetih pristašev. Socialno vprašanje sili na dan, študirali smo ga že več vrst, a končno prišli do prepričanja, da bodi socializem tak, kakoršen je nasprotnik. In kdo je naš nasprotnik? Država, ki nam kruh reže?! Gotovo ne — vsaj imajo vsi, kateri državi služijo dobro zavarovano eksistenco. No, kaj pa smo mi? Ali ne služimo tudi mi državi? Ali bo treba to še dokazovati?! — In če so gospodje z mastnimi dohodki, državni uradniki, častniki itd., čutili potrebo, svojo majko Avsrijo nadlegovati za zboljšanje plač in pokojnin, zakaj bi potem nam ubogim vragom ne bilo dovoljeno prositi za nekaj podobnega, vsaj je vendar splošna draginja za nas delavce mnogo bolj občutljiva kakor za vse druge stanovce. Pomislite vendar odločujoči svetovalski krogi, kako se n. pr. godi družinskemu očetu, ki ima morda številno šolo obiskujočo dečo preskrbeti, ako že samski delavec komaj za grmisko šilo izhaja. Vsaj je očitvidno, da vsaka boljša moč zapašča delo in skuša drugje onkraj črnožolnih mej ali onkraj oceana najti svojo eksistenco. Prosili smo svoj čas načelnika državnega podjetja cinkarne za draginjsko doklado. Izpolnila se nam je sicer prošnja, a tako v pičli meri, da je pri naraščujoči draginji kar čutiti ni. Popolnoma je naša prošnja opravičena, da se plače čimprej zakonito uredijo, ne samo po zmožnostih različnih opravil, ampak uredijo po službenih letih v obliki starostnih doklad in službenih premij, kakor tudi definitivno odredijo pokojnine po službenih letih enako državnim uslužbencem, in to smo tudi, akoravno se nas kot take dozda še ni pripoznalo. In kdo je temu kriv, da se nas ni? Sami, popolnoma sami. Mea culpa. 25 let smo imeli priliko poizvedeti, kje in kaj da smo, no, in prišla je ura našega slovesa, zdaj se ogledujemo in beračimo milostne podpore in srečne se moramo imenovati, če se nam iz državne blagajne sploh kaj pripozna, oziroma milostno naklone. Gospodom poslancem se naroča, stvar čimprej izposlovati. Cenj. dopisnik zadnje številke se je dotaknil tudi našega društva. Pozivlja nas, naj nabiramo, kakor čebele. No, zakaj pa denar zbirati? No, denar je vsikdar dobrodošel! Spominjam nazaj na leta, ko so hoteli nekateri delavci s pomočjo vlade ustanoviti konsumno društvo. Izvrstna misel! Visoko ministrstvo se je blage volje odzvalo, obljubilo brezobrestno posojilo par tisoč goldinarjev, obljubilo brezplačni prostor. Znosili smo nekaj drobiža skupaj, a ta prokleta nesloga, fanatična zavist, nevoščljivost in nezaupanje eden v drugega, je ta prekoristni načrt uničila. Tužna nam manjka! On tega časa je k večjemu kakih 12 let. No, zdaj pa pomislimo, koliko teh trdo zasluženih kron smo zmetali od sebe kakor izčrpane čike. Delavci cinkarne spijo povprečno z vinom in žganjem zaračunjeno 100 litrov piva na dan, 3000 litrov na mesec, 36.000 litrov na leto; vsak liter piva 4 krajcarje dražje plačamo kakor bi trebalo, na leto 1.400 gld., beri eden tisoč štiristo goldinarjev; v 12 letih torej 34.560 Kron, štirinajdeset tisoč petstošestdeset kron. — Torej smo v dvanaestih letih zavrgli

34.560 K, lepa svotica in to samo pri pivu, da ne omenjam druge stvari. Vprašamo se pač lahko, kdo je izgube kriv? Odgovor: Sami!

Sava. Delavci, ki delajo na prostem, se odločno ustavljajo, da nastopijo delo v valjarnici. Osobito se branijo delati na grobstreki pri zalagarjih (ajnlegarjih). Pravijo, da izhajajo boljše, če delajo na prostem, kakor pa da bi se žgali in pekli. Pri vsem tem pa so tako slabo plačani, da se vedno menjava'o. Ob 6., ko je treba že prijeti za delo, jih pa gonijo šele skupaj. Seveda se zato ne ozirajo na to, če je kdo sposoben za tako naporno delo ali ne. Samo število mora biti dopolnjeno, pa je prav. Delo, ki bi moralo hitro izpod rok, zato zaostaja. Delavci so pa v vedni nevarnosti, da izgube življenje. — Feldruf 7 vagonov se glasi na grobstreki. Tako se je izrazil delovodja Klinar. Delavci namamo prav nič zoper to »geslo«. Najeti smo zato, da kaj naredimo, a tudi kaj zaslužimo. Opozarijamo, naj se pri izdelovanju računov na imenovani »Feldruf«, kar bo gotovo dobro vplivalo. — Sprla sta se delavca iz oddelkov Martinove peči in valjarnice. Vsa stvar je brezpomembna, dasi je bil takoj delovodja zraven in rekel, da sta oba pijana, kar pa ni bilo res. Delovodja naj pregleda rajši v resnici polne steklenice. No, pa o tem še govorimo. Seveda, delovodja bi ne bil nastopil tako, ko bi se šlo n. pr. za kakega inženirja. Vedno se grozi delavstvu pri raportu s kaznijo. Gotovo pa je, da neki Rajski in Melh ne bosta prav nič kaznovana, dasi sta se pretepala kakor kaki poulični pobalini v pričo delavstva.

Borovlje. Evo vam dopis iz koroških Boroveli. Sporočam, kako so zdaj pri volitvah pritiskali na nas. Tisti penzioniranec Marks je šel prav k vsakemu delavcu in pritiskal nanj, naj zapiše na glasovnico ime nemškutarskega Seifritza proti Grafenauerju. In inženir Reinhard je celo klical vsakega delavca v pisarno in zahteval, naj mu napiše na glasovnico Seifritza. Dne 14. majnika je pa poklical »general-direktor« Rieger vse rudarje k sebi in pregledal vse glasovnice, če je namalan na njih Seifritz in potem takoj sam načel Seifritza, če ni bil. Enega delavca so pa takoj odslovili, ker je imel Seifritza prečrtanega. Tisti, ki so ga imeli zapisanega, so imeli plačani »Freiſiht«. Na volišču je pa pazil zunaj Rieger, da ne bi kdo popravil glasovnice! To ti je tajna volivna pravica. No, o tej volitvi in sploh o naših razmerah vam že še poročam!

Sava. (Poslalo več delavk.) Prosimo, prinesite še nepaj novic iz naših krogov. V nedeljo, dne 28. aprila smo morale delavke delati od zjutraj pa do 6. ure zvečer. A vendar se po navadi dela ob nedeljah le do 4. ure. Ta dan smo pa morale delati še malo čez 6. uro, ker je tako hotel naš mojster Pogačar. Kje je bil pa on? Dopoldne smo ga še malo videle, a popoldne ga ni bilo nikjer. Zmagalo ga je rujno vince. Šele proti 6. uri je prišel na dan, a bil je še ves zaspan. Kakor smo zvedele, je popoldne spal pri vratarju, ker seveda to je dobro vedel, da ta dan ni ravnatelj doma. Zato je pa zani krno opravljal svoje delo in potem ti pa pride ta šleva in zaheva od nas, da bi še čez 6. uro delale. Torej še v nedeljo bomo ponoči delale, ko še v delavnik nimamo večkrat dela in moramo pol cel dan doma sedeti. Mojstra je zelo togotilo, da nismo morale ponoči delati in drugi dan je prišel že ob pol 6. zjutraj na ogled, najbolj gotovo zato, ker je imel hudega mucka, kakor po navadi vsak ponedeljek. Postavil se je pri vhodu, kakor star soldat in je čakal, če bo ta dan kaka delavka kaj zamudila. Dobil je res dve, ki sta se zamudili tri minute in jih domov pognal in ozmerjal z grdimi besedami. Videle smo pa še eno drugo mušterdelavko, ki je ta dan zamudila celih sedem minut, pa je vendar ni pognal domu in sicer zato, ker je pri njem v pisarni in mu donáša pošte, pa tudi drugače mu postreže in mu gre na roko. Ta pa lahko hodi semintja, ker ima malo dela in vedno stoji s kakim moškim skupaj. Prej je bila druga delavka v pisarni, pa jo je pretečeni teden dal k drugemu delu, ker se mu ni nič prav obnašala. Nekatero pravijo, da ga ni hotela vsega ubogati, kar ji je rekel. Morebiti se je pa bala, da bi se ji kaj tacega ne pripetilo, kakor se je oni delavki, ki mu je pred par leti pomagala v pisarni, in je potem morala iti na počitnice v Zagreb, ker je bila preveč pridna. Mislil je namreč mojster, da bo to bolj varno zavoljo njegove žene, ki je pa vseeno zvedela vso stvar. O ni neumen naš mojster, ampak kunšten, da se je bati, da bi ga cigani ne ukradli, če bi zanj zvedeli. Zato si je pa tudi izbral tako

pomagalko za v pisarno, da je brez skrbi. Zelo kunšten je, zato pa tudi nje nič ne zmerja, če pride prepozno, ampak druge toliko bolj. Na ta način se vse lepo »pogliha«. Kdor zna, pa zna.

Okno v svet.

Kopališča v tobačnih tovarnah. Sicer je vodstvo tobačnih tovarn že pravilo, da bo v vsakem oziru skrbelo za delavstvo in tudi za posebna kopališča. Pa kakor kaže državno poročilo, se v letu 1905 ni nič storilo za kopališča. Iz podatkov je videti, da se vodstvu smili denar za take stvari. V dvanajstih tovarnah so že obstajala taka kopališča in so državo veljala 19 tisoč 740 kron. V enajstih tovarnah so se pa prodajale vstopnice za javna kopališča po znižanih cenah in to je veljalo upravo samo 7170 kron, torej pride na ta način veliko bolj po ceni in je gotovo zato upravi bolj všeč.

Stanovanja tobačnega delavstva. Naravnost škandal je pa malenkostna vsota, ki jo je tobačna uprava porabila v letu 1905 za zboljšanje delavskih stanovanj. V poročilu namreč stoji celih 3155 kron. To je ravno za eno delavsko hišo. Če hoče na ta način počasi vsem delavcem in delavkam uprava napraviti primerna stanovanja, bomo čakali ravno 40 tisoč let.

Svarilo. Iz Feldkirchna na Predarlsem (Vorarlberg) piše naš rojak: Čuje se, da nabira neki agent z imenom Polavder po slovenskih tovarniških krajih, kakor Lijja, Sv. Pavel pri Preboldu in drugje, delavke za tukajšnjo tovarno. Temu je obljubljena od tovarnarja Karola Ganala nekakšna nagrada od vsake nove delavke, ki pride sem. Sprejeta je pa le pod pogojem, da ima pri njemu hrano. Tu stane ženska hrana 1 krono na dan. Zasluži se približno do goldinarja na dan. Kakor se čuje, se hrana še podraži. Zato pišem to v svarilo tistim dekletom, ki so morda semkaj namenjene. Pomniti je tudi treba, da zaslužijo blizu goldinarja le tiste, ki znajo dobro na stroje delati, tiste pa, ki se morajo še kaj učiti dela, dobijo seveda veliko manj. Če ne verujejo temu svarilu, se bodo prepričale potem, ko pridejo sem. — Kakor je videti, zopet ena take vrste tovarna, kakor pri nas v Litiji. Vse se boji delati, zato pa morajo iskati tujce, ker domačini jih predobro poznajo.

Delavke in delavci pozor!

Najcenejše
dežnike in solnčnike
domačega izdelka

priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti

Josip Vidmar
v Ljubljani

Pred škofijo št. 19, — Stari trg št. 4,
Prešernove ulice št. 4.

Popravila točno in ceno.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice 9
priporočata

svojo največjo zalogo zgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke in

novosti v
konfekciji za dame.

Ustanovljeno leta 1862.

Milko Krapeš urar

Podružnica Resljeva cesta št. 2 v Ljubljani Podružnica Resljeva cesta št. 2 prej g. Jos. Černe.

Jurčičev trg šte. 3, pri železnem mostu
priporoča svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelnastih ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.

Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno veliko svojo zalogo furnitur.

Glavno zastopstvo za Kranjsko zaloga strun za nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

Ustanovljeno leta 1845.

JOS. REICH

Edini zavod
za kemično čiščenje obleke ter zastorjev, barvarija in likanje usnja

na par

Poljanski nasip — Ozke ulice št. 4.

Sprejemališče
Šelenburgove ulice šte. 3.
Postrežba točna. Solidne cene.

AUSTRO - AMERICANA

TRIEST NEW-YORK

*Potniki v Ameriko
Hateri želijo dobro, po ceni in za nesljivo potovati naj se obrnejo na*
Simon & Kmetec
v Ljubljani Koroške ulice 26.
Vsakevrstna Pojasnila dajo se brezplačno.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini:

Češnik & Milavec
(pri Češniku)

Špitalske ulice Ljubljana Lingarjeve ulice

v kateri dobite vedno v veliki izbiri **najnovejše blago**
za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva. Cene najnižje.

Tovarna za stole

Franceta Švigeljna
na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko
izdeluje 2805 26-2

vsakovrstne stole
od preprostih do najfinejših po najnižjih cenah brez konkurence.
Ilustrovan cenik pošlje se na zahtevo zastonj in franko.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Stari trg šte. 10

Priporoča svojo trgovino s klobuki in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene